

กรมพัฒนาที่ดินกับโซนนิ่งเกษตร

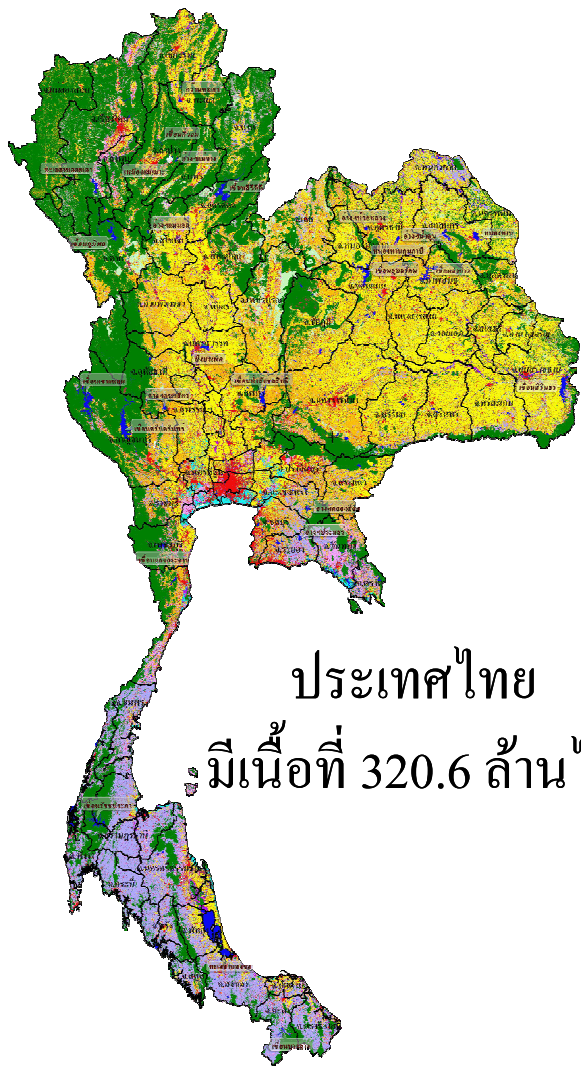
นายอภิชาติ จงสกุล
อธิบดีกรมพัฒนาที่ดิน

เสวนาหัวข้อเรื่อง

“โซนนิ่งเกษตร : จะใช้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีมาเพิ่มรายได้เกษตรกรอย่างไร”

ความสำคัญของการจัดทำโซนนิ่งเกษตร

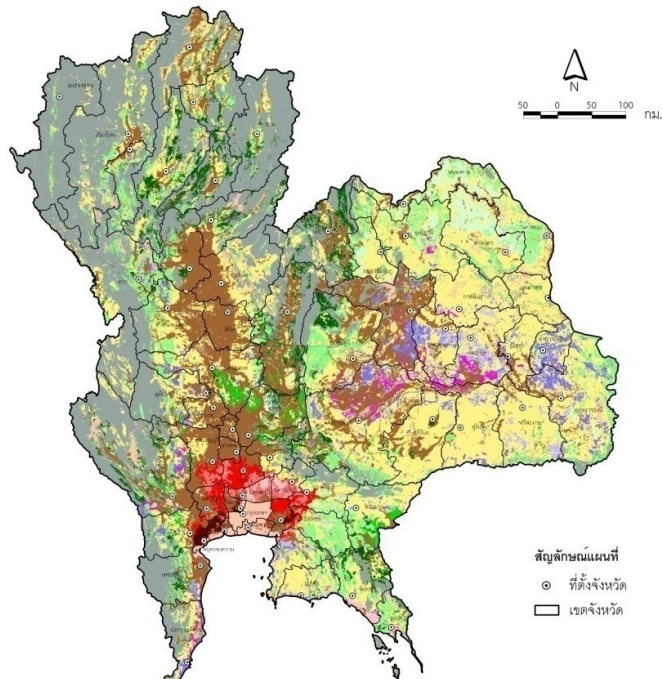
ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

สังคม

เศรษฐกิจ

แผนที่ดินปัญหาของประเทศไทย

ทรัพยากรดินเป็นปัญหา	เนื้อที่ (ไร่)	ร้อยละ (%)
ดินเค็ม		
ดินเค็มที่ขรุขระปานกลาง	1,851,020	0.58
ดินเค็มที่ขรุขระสูง	2,660,983	0.83
ดินทราย		
ดินทรายในดินตื้น	3,021,092	0.94
ดินทรายในดินตื้นที่มีชั้นดินเหนียว	9,162,935	2.84
ดินทรายที่ชื้นแฉะในดินตื้น	585,786	0.18
ดินตื้น		
ดินตื้นที่ตื้นเกินไปในเขตชลประทาน	6,886,011	2.02
ดินตื้นที่ตื้นเกินไปในเขตชลประทานที่ขาดน้ำ	26,065,143	8.13
ดินตื้นที่ตื้นเกินไปในเขตชลประทาน	1,888,497	0.59
ดินตื้นที่ตื้นเกินไปในเขตชลประทาน	8,925,769	2.78
ดินเปรี้ยวจัด		
ดินเปรี้ยวจัดที่ขรุขระปานกลางในดินระดับต้น	876,493	0.27
ดินเปรี้ยวจัดที่ขรุขระปานกลางในดินระดับปานกลาง	3,211,660	0.99
ดินเปรี้ยวจัดที่ขรุขระปานกลางในดินระดับลึก	2,428,591	0.76
ดินปนพิษ		
ดินปนพิษ	265,348	0.08
ดินกรด		
ดินที่เป็นปฏิกริยาก่อนกรด	98,492,491	30.49
พื้นที่ขาดน้ำ		
พื้นที่ขาดน้ำที่รุนแรง	38,006,784	11.92
พื้นที่น้ำ		
พื้นที่น้ำท่วมของ	775,443	0.24
พื้นที่น้ำท่วมขังของ	89,738,589	27.91
พื้นที่น้ำท่วมขัง	9,324,432	2.91
รวมเนื้อที่ทั้งหมด	320,694,887	100

สำนักสำรวจดินและวางแผนการใช้ที่ดิน
กรมพัฒนาที่ดิน
มีนาคม 2549

ทรัพยากรดินของประเทศไทย

เป็นดินปัญหาทางการเกษตร
ประมาณ 269 ล้านไร่

- ดินเปรี้ยวจัด
- ดินเค็ม
- ดินอินทรีย์
- ดินทราย
- ดินตื้น
- ดินกรด (pH < 5.5)
- ดินที่ลาดชันเชิงซ้อน
- อื่นๆ

การใช้ที่ดินและความเสื่อมโทรมของทรัพยากรดิน

- ❖ การใช้ที่ดินไม่ตรงตามศักยภาพของทรัพยากรดิน
- ❖ การบุกรุกป่า
- ❖ การจัดการที่ดินเพื่อเพาะปลูกไม่ถูกวิธี
- ❖ ขาดการบำรุงรักษาทรัพยากรดิน

การใช้ประโยชน์ที่ดิน ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2549-2556 พบว่า 1) พื้นที่ชุมชน เกษตร น้ำ และ เบ็ดเตล็ด มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น และ 2) ป่าไม้มีแนวโน้มลดลง

แนวความคิดการจัดทำโซนนิ่งภาคเกษตร

การบริหารจัดการที่ดินให้เกิดประโยชน์
สอดคล้องกับศักยภาพ และให้ผลตอบแทน
ที่เหมาะสม

การพัฒนาอย่างเป็นระบบตั้งแต่ต้นน้ำ
ถึงปลายน้ำ

การเพิ่มประสิทธิภาพและลดต้นทุนการผลิต

การสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้าเกษตร

เพื่อรักษาสมดุลใน 4 ด้าน

- สร้างความมั่นคงรายได้ให้เกษตรกร
- ใช้ประโยชน์ที่ดินเต็มตามศักยภาพ
- ตอบสนองตลาดโลก
- รักษาวินัยทางการเงินการคลัง

ประโยชน์ของการจัดทำโซนนิ่งภาคเกษตร

- เกษตรกร

- กำหนดปริมาณและคุณภาพผลผลิตได้แม่นยำมากยิ่งขึ้น
- วางแผนการผลิตและลดความเสี่ยงจากราคาผันผวนต้นทุน
- ลดต้นทุนขนส่งวัตถุดิบสู่โรงงานแปรรูป และขนส่งสินค้าเกษตรไปสู่ตลาด

- ผู้ประกอบการ

- ลดต้นทุน ได้สินค้าที่มีคุณภาพ ตรงกับความต้องการ
- สามารถวางแผนการบริหารจัดการการแปรรูปผลผลิตเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มได้ชัดเจน

- ภาครัฐ

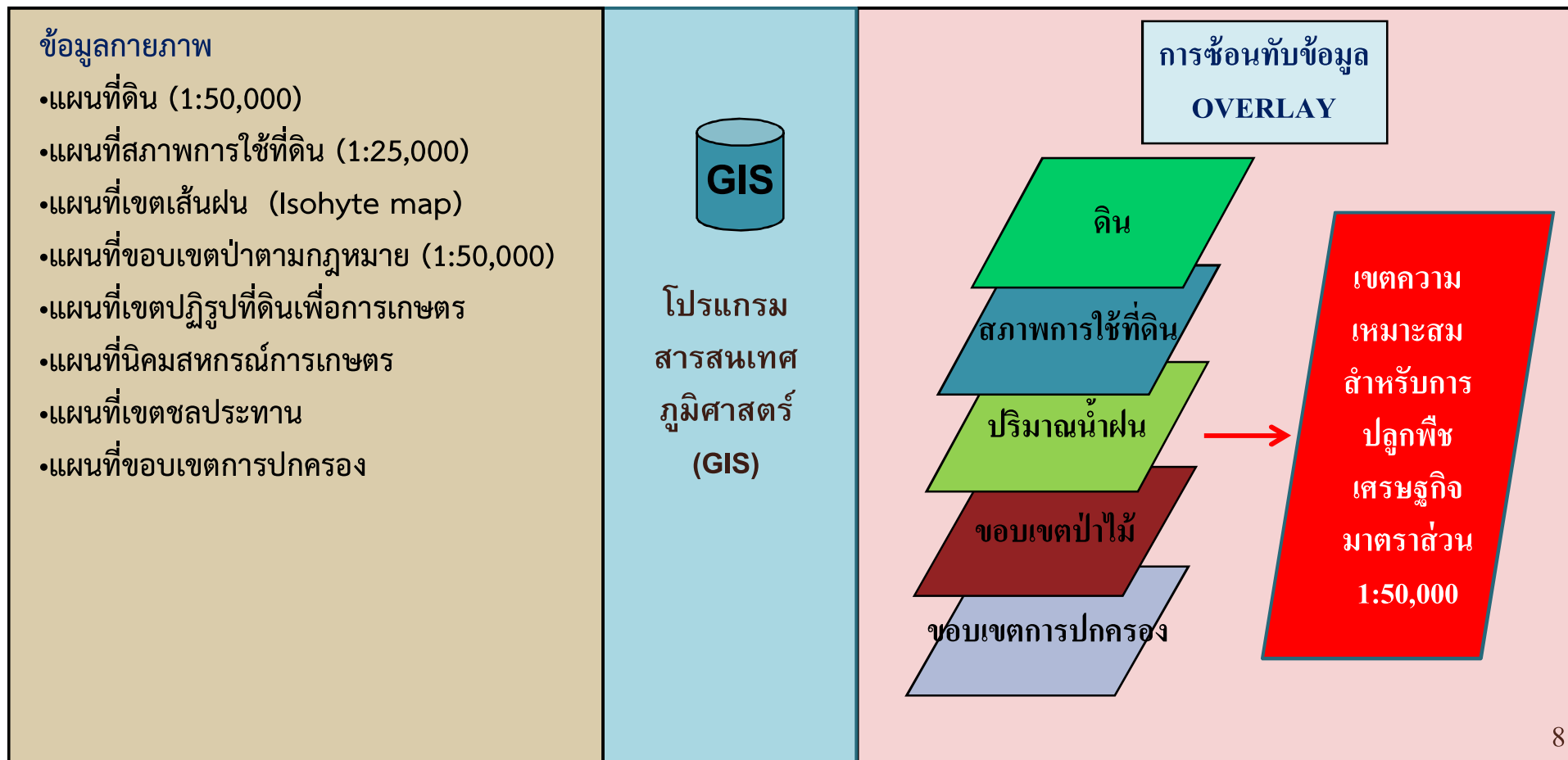
- มีระบบฐานข้อมูลกลางของประเทศ เพื่อใช้วางแผนบริหารภาคการเกษตร

การบริหารจัดการเขตเกษตรเศรษฐกิจสำหรับสินค้าเกษตรที่สำคัญ

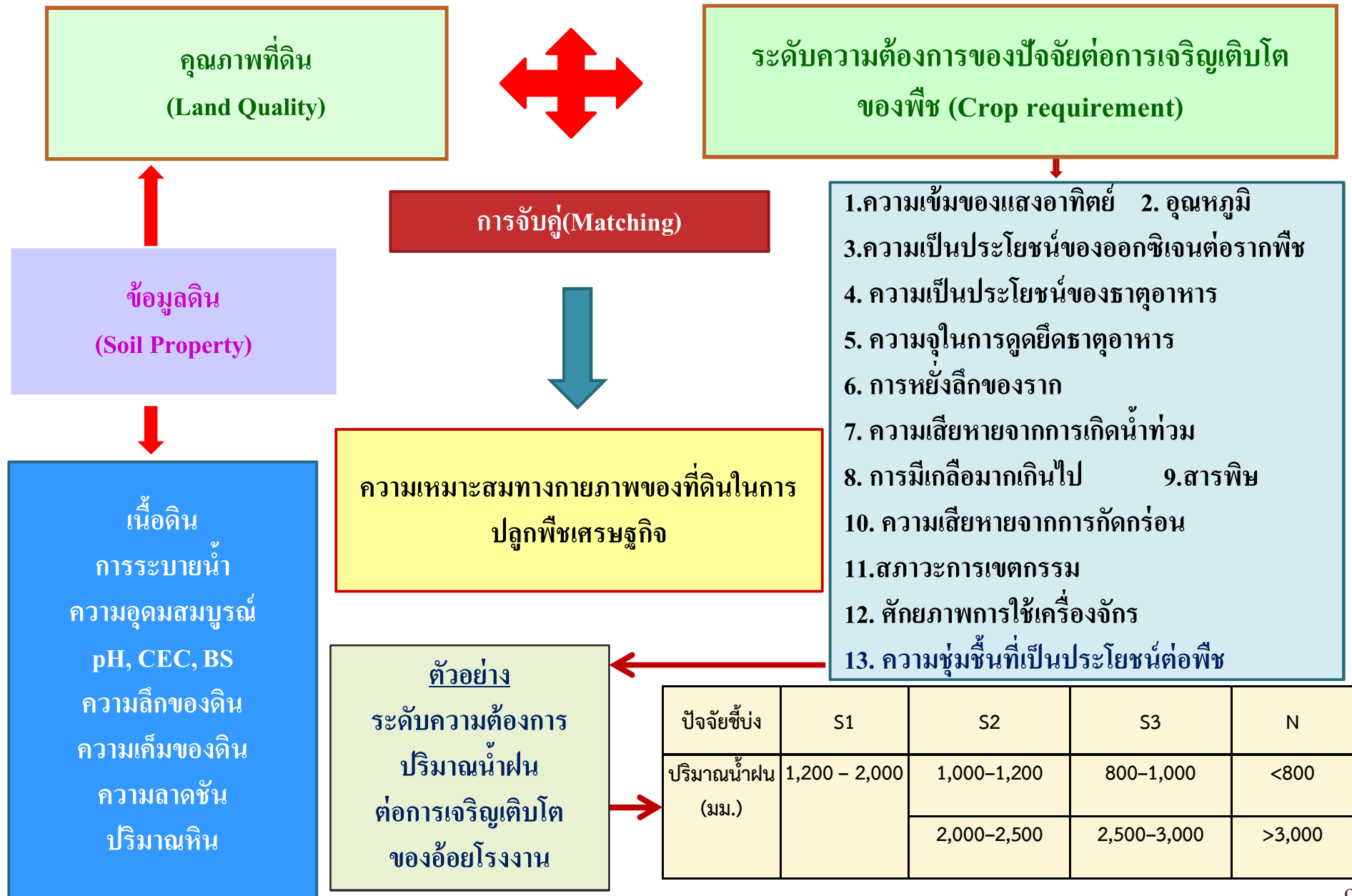

กรอบแนวคิดแนวทางการกำหนดเขตความเหมาะสมสำหรับพืชเศรษฐกิจ

การประเมินความเหมาะสมทางกายภาพที่ดิน

ความเหมาะสมทางกายภาพ
ของที่ดินในการปลูกพืชเศรษฐกิจ

การซ้อนทับข้อมูล
OVERLAY

ขอบเขตป่าไม้ตามกฎหมาย

สภาพการใช้ที่ดินของพืชปัจจุบัน
(Present Land Use)

เขตความเหมาะสมสำหรับ
การปลูกพืชเศรษฐกิจ
มาตราส่วน 1:50,000

S1 เหมาะสมสูง
S2 เหมาะสมปานกลาง
S3 เหมาะสมเล็กน้อย
N ไม่เหมาะสม

ขั้นตอนการจัดทำบัญชีแนบท้าย เรื่อง เขตเหมาะสมสำหรับพืชเศรษฐกิจ 13 ชนิด

การแปลงแผนสู่การปฏิบัติ

นโยบายและยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับพืชเศรษฐกิจ

เขตการใช้ที่ดินพืชเศรษฐกิจ

การบริหารจัดการด้านพื้นที่
ตามเขตการใช้ที่ดินพืชเศรษฐกิจ
เพื่อบริหารจัดการด้านการผลิต
ให้เพียงพอกับอุปสงค์-อุปทาน

ผลิตไม่เพียงพอ
กับความต้องการ
เพิ่มพื้นที่ปลูก / เพิ่มการจัดการที่ดี
ในบริเวณที่เหมาะสม

ผลิตล้นตลาด
หรือราคาตกต่ำ
ลดพื้นที่ปลูกบริเวณที่
ไม่เหมาะสม

สร้างมาตรการและแรงจูงใจในการใช้พื้นที่เพื่อการผลิตตามเขตการใช้ที่ดินพืชเศรษฐกิจ

ผลผลิตและผลลัพธ์ (output & outcome)

จัดทำแผนที่รายแปลง และ ฐานข้อมูลเชิงพื้นที่

- ฐานข้อมูลการเกษตรรายแปลงที่สามารถเชื่อมโยงกับฐานข้อมูลทะเบียนราษฎร์
- จัดทำแผนงาน/โครงการ เพื่อการบริหารจัดการระดับพื้นที่
- เกษตรกรได้รับความช่วยเหลือตามนโยบาย (การรับจํานำและการช่วยเหลือผู้ประสบภัย) ได้อย่างรวดเร็ว ถูกต้อง

ปรับรูปแบบการผลิตพืชในเขต เหมาะสมน้อยหรือไม่เหมาะสม

- ปรับความสมดุลปริมาณการผลิตกับความต้องการสินค้าการเกษตร
- สร้างรายได้ใหม่ให้เกษตรกรให้สูงกว่าการผลิตเดิม
- ผลิตสินค้าสอดคล้องกับความต้องการของตลาด
- เพิ่มผลผลิตให้เพียงพอกับกำลังการผลิตภาคอุตสาหกรรม ส่งผลให้ประเทศมีรายได้เพิ่ม

เพิ่มประสิทธิภาพการผลิต ในเขตเหมาะสม

- เกษตรกรได้รับการพัฒนาประสิทธิภาพการผลิต
- สร้างเครือข่ายเกษตรกร
- ลดต้นทุนการผลิต
- เพิ่มรายได้
- พัฒนาคุณภาพสินค้าเพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาด

จัดทำแผนที่รายแปลง และฐานข้อมูลเชิงพื้นที่

ตัวอย่าง

The screenshot shows a GIS application with a map of agricultural plots. A red rectangle highlights a specific plot, and a red arrow points to it from the 'Identify' window. The 'Identify' window displays the following data:

ข้อมูลแปลงถือครอง	
1. ชื่อ	นางมณฑิรา
นามสกุล	หลักคำ
2. เลขบัตรประชาชน	3401700253078
3. ที่อยู่	34/8
หมู่ที่	5
หมู่บ้าน	ทำเนียบ
ตำบล	ช้างปี่
อำเภอ	สีชะงุม
จังหวัด	สุรินทร์
4. การใช้ที่ดิน	นาข้าว
5. เนื้อที่ (ไร่)	6
6.	1
จำนวนแปลงถือครอง (แปลง)	
7. เอกสารสิทธิ์	โฉนดที่ดิน

แผนที่ถือครองที่ดิน
ทางการเกษตรรายแปลง
(แปลงปลูกข้าว)

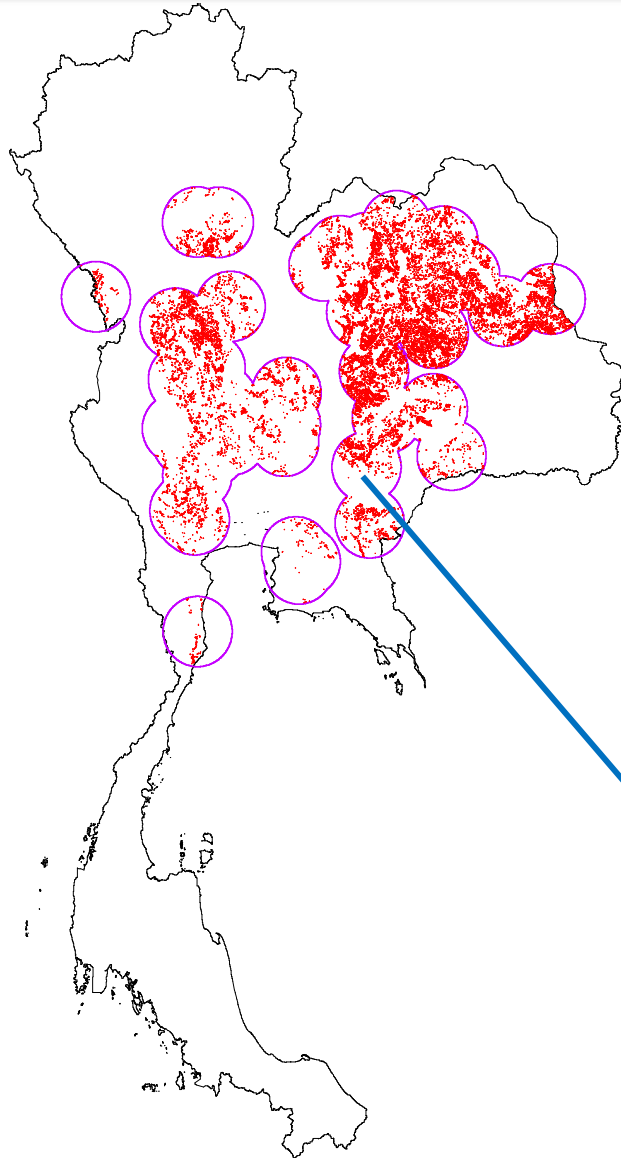
❖ คาดการณ์ผลผลิต

❖ การช่วยเหลือเมื่อประสบภัย

ปรับเปลี่ยนการผลิตพืชใน
เขตเหมาะสมน้อยหรือไม่เหมาะสม

ตัวอย่าง

เพิ่มประสิทธิภาพการผลิต
ในเขตเหมาะสม

แนวทางการคัดเลือกพื้นที่เป้าหมายใน
การส่งเสริมการปลูกอ้อยเพื่อสร้างรายได้ใหม่

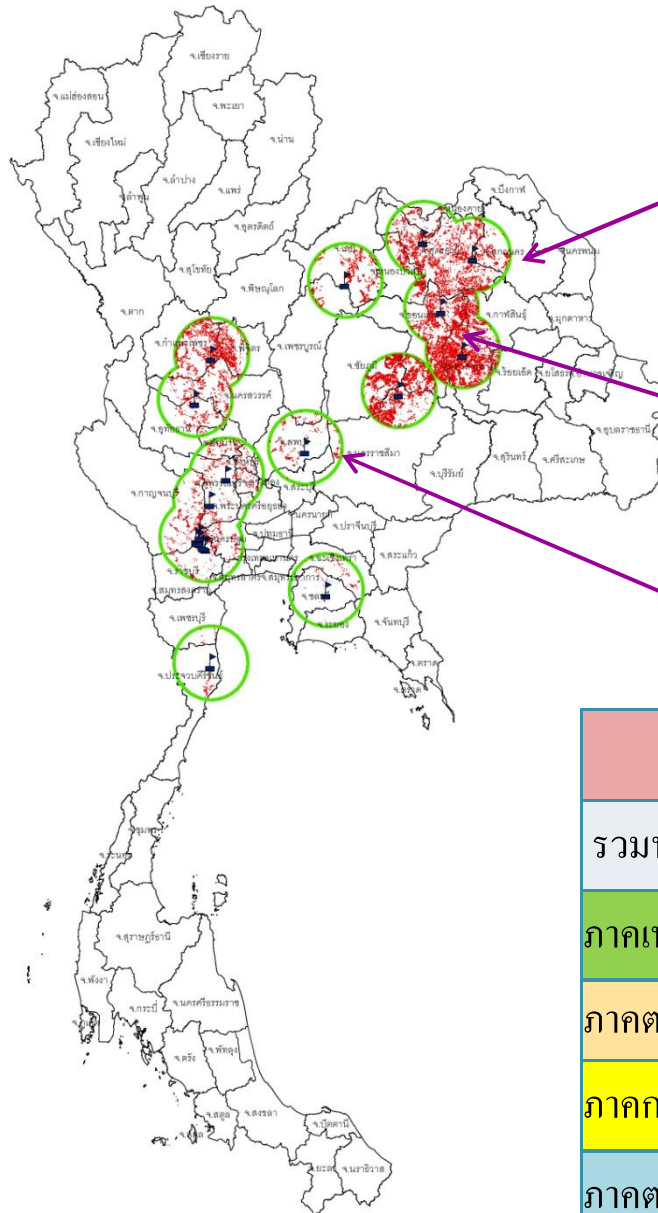
พื้นที่ปลูกข้าวในเขตเหมาะสมน้อย และ
ไม่เหมาะสม (S3+N) มีเนื้อที่ 27,408,106 ไร่
(S3 = 16,185,527 ไร่ N = 11,222,579 ไร่)

พื้นที่ S1+S2 ที่มีศักยภาพปลูกอ้อย
เนื้อที่ 53,566,929 ไร่

โรงงานอ้อย/น้ำตาล (สีม่วงรัศมี 50 กม.)

พื้นที่เป้าหมายในการส่งเสริมการปลูกอ้อย
เพื่อสร้างรายได้ใหม่เนื้อที่ 4,192,391 ไร่

พื้นที่เป้าหมายการขยายพื้นที่ปลูกอ้อยโรงงาน (บริเวณที่ปลูกข้าวในเขต S3,N)

ที่ตั้งโรงงานจำนวน 20 แห่ง ซึ่งมีกำลังการผลิตที่ต้องการพื้นที่ปลูกอ้อยโรงงานเพิ่ม รวมเนื้อที่ 802,561 ไร่

พื้นที่เป้าหมายการขยายพื้นที่ปลูกอ้อยโรงงาน ในรัศมี 50 กิโลเมตรจากโรงงานน้ำตาล มีเนื้อที่รวม 2,328,370 ไร่

รัศมี 50 กิโลเมตรจากโรงงานน้ำตาล

พื้นที่เขตส่งเสริมการปลูกอ้อยโรงงานรายภาค	เนื้อที่ (ไร่)
รวมทั้งหมด 33 จังหวัด 241 อำเภอ 1,273 ตำบล	2,328,370
ภาคเหนือ 6 จังหวัด 39 อำเภอ 215 ตำบล	418,928
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 11 จังหวัด 117 อำเภอ 686 ตำบล	1,633,526
ภาคกลาง 13 จังหวัด 74 อำเภอ 349 ตำบล	260,287
ภาคตะวันออก 3 จังหวัด 11 อำเภอ 23 ตำบล	15,629

ภารกิจหลักของกรมพัฒนาที่ดิน

1. สำรวจ วิเคราะห์และวิจัยดิน และ
สิ่งที่เกี่ยวข้องกับดิน

2. ติดตามสถานการณ์การใช้ที่ดิน

แผนที่สภาพการใช้ที่ดิน
เช่น ราชการ รายจังหวัด

ภารกิจหลักของกรมพัฒนาที่ดิน

3. ทำการวิจัยเพื่อการพัฒนาที่ดิน

- ด้านการอนุรักษ์ดินและน้ำ
  - การปรับปรุงบำรุงดิน
  - การแก้ไขดินที่มีปัญหา
- ในการทำการเกษตร

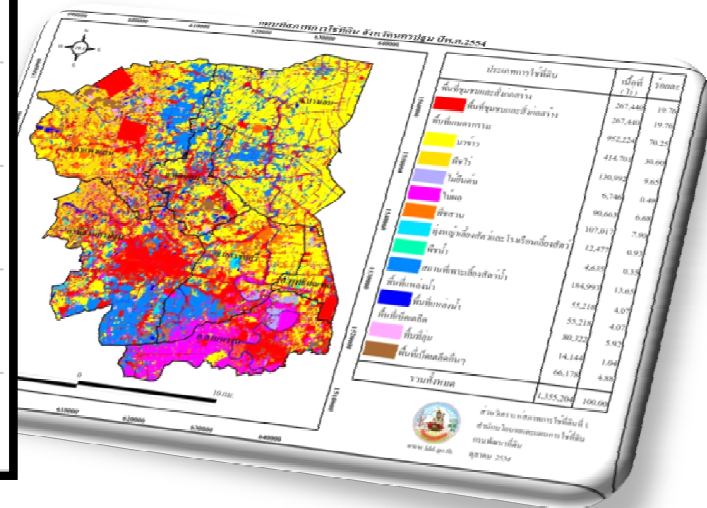

4. บริการวิเคราะห์ดินและสิ่งที่เกี่ยวข้องกับดิน บริการวัสดุปรับปรุงบำรุงดิน พันธุ์พืชเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ

ภารกิจหลักของกรมพัฒนาที่ดิน

5. จัดทำและให้บริการข้อมูลระบบสารสนเทศด้านการพัฒนาที่ดิน
6. ประชาสัมพันธ์และถ่ายทอดเทคโนโลยีให้แก่เกษตรกร เจ้าหน้าที่ของรัฐ ส่วนราชการและประชาชนทั่วไป

กรมพัฒนาที่ดิน

กรมพัฒนาที่ดิน
 กรมส่งเสริมการเกษตร
 กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ
 กรมส่งเสริมการเกษตร
 กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ
 กรมส่งเสริมการเกษตร

วิสัยทัศน์ของกรมพัฒนาที่ดิน

“พัฒนาที่ดินให้สมบูรณ์ เพิ่มพูนผลผลิต
ในทิศทางการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน บนพื้นฐานการมีส่วนร่วม”

จบการนำเสนอ

